

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
НАЦИОНАЛНА ОЛИМПИАДА ПО ФИЗИКА,
ОБЛАСТЕН КРЪГ, 19 февруари 2022 г.
Тема за 12. клас (шестта състезателна група)

Задача 1. Топлинен двигател

Топлинен двигател работи по цикъл, състоящ се от следните процеси: 1–2 задава адиабатно разширение, в 2–3 се извършва изотермно свиване, като цикълът се затваря с изохорния процес 3–1. Работното вещество е един mol идеален газ.

а) Начертайте цикъла на p, V – диаграма. [1,5 т.]

б) В кои състояния от цикъла се достигат максималната температура $T_{\max}$ и минималната температура $T_{\min}$. [1,5 т.]

в) Двигател работи по цикъл със същите $T_{\max}$ и $T_{\min}$ и максимален КПД. Какви процеси включва цикълът? На колко е равен неговият КПД η_0 ? [2,5 т.]

г) Намерете КПД на двигателя, работещ по описания в условието цикъл, като функция на отношението $\alpha = T_{\max}/T_{\min}$. [4 т.]

д) Пресметнете КПД на двигателя при $\alpha = T_{\max}/T_{\min} = 3$. [0,5 т.]

За идеален газ моларните топлинни капацитети C_p и C_v удовлетворяват равенството

$$C_p - C_v = R.$$

Задача 2. Процеси с идеален газ

Задачата се състои от две независими части. И в двете части можете да използвате следните константи:

универсална газова константа $R = 8,31 \text{ J/K.mol}$;

число на Авогадро $N_A = 6,02 \cdot 10^{23} \text{ mol}^{-1}$;

константа на Болцман $k_B = 1,38 \cdot 10^{-23} \text{ J/K}$;

моларна маса на въздуха $\mu = 29 \text{ g/mol}$.

Част А. Стандартна лаборатория за провеждане на практически занятия във Физическия факултет има обем $V = 120 \text{ m}^3$. Атмосферното налягане на въздуха е $P = 1,0 \cdot 10^5 \text{ Pa}$, а температурата на въздуха е $t_1 = 27^\circ\text{C}$. Поради застудяване температурата на въздуха в лабораторията се понижава с $\Delta t = 10^\circ\text{C}$, без атмосферното налягане да се променя. Определете:

а) с колко се е променила масата Δm на въздуха в помещението и в каква посока [4 т.]

б) как се е изменила вътрешната енергия U на въздуха в стаята при описания процес. [2 т.]

Приемете, че поради открит прозорец, налягането на въздуха в стаята е равно на външното атмосферно налягане.

Част Б. В изкуствен спътник на Земята с обем $V = 1 \text{ m}^3$ се намира въздух при нормално атмосферно налягане $P = 1,0 \cdot 10^5 \text{ Pa}$ и температура $t = 0^\circ\text{C}$. Поради удар с микрометеорит, в обвивката на спътника се образува малък отвор, през който въздухът започва да изтича в открития космос. Докато въздухът изтича, температурата в спътника не се променя.

а) Колко молекули ΔN ще напуснат спътника, докато налягането на въздуха в него намалее с $\Delta p = 20\%$ от началното налягане? [2,5 т.]

б) Въпреки че налягането на въздуха в спътника намалява, се оказва, че въздухът изтича през отвора с постоянна скорост през цялото време. Обяснете качествено защо и пресметнете приблизително големината на тази скорост. [1,5 т.]

Задача 3. Движение на изкуствен спътник на Земята

Изкуствен спътник на Земята се движи по кръгова орбита, която лежи в екваториалната равнина.

а) Ако спътникът е изстрелян, така че по време на движението се намира над една и съща точка от Земята (геостационарен спътник), намерете отношението на радиуса R на орбитата му към радиуса $R_0 \approx 6400 \text{ km}$ на Земята, т. е. R/R_0 . Приемете земното ускорение $g \approx 9,8 \text{ m/s}^2$, а продължителността на денонощието е $T_0 = 24 \text{ h}$. [5 т.]

б) Ако спътникът се движи по кръгова орбита по посока на въртене на Земята, като периодично преминава над една и съща точка от екватора през две денонощия, на колко е равно отношението R/R_0 ? Разгледайте случаите $\omega > \omega_0$ и $\omega < \omega_0$, където ω_0 е ъгловата скорост на Земята. [5 т.]